

YABAN DOMUZU

Sus scrofa (L.)

(Artiodactyla: Suidae)

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Yaban domuzu görünüş olarak kalın, kahverengi-gri çizgili bir posta sahiptir. Baş ve omuz genişçe olup, vücut arkaya doğru daralmaktadır. Burun dar, uzun ve düzdür. Vücut uzunluğu 153-240 cm, kuyruk 21-38 cm uzunluğunda düz ve ucu uzunca kıllarla kaplıdır. Kulaklar küçük ve dik olup 24-26 cm' dir. Ağırlıkları ise 60-270 kg arasında değişmektedir. Erkek bireylerde alt köpek dişleri sürekli olarak uzar. Üst köpek dişleri 5-10 cm uzunluğunda olup, ağız kapalı iken dışarıdan görülebilir.

Yaban domuzları birbirleri ile akraba olan 6-20 dişi bireyden oluşan gruplar halinde yaşarlar. Doğuma hazırlanan dişi birey, grubu terk ederek doğumdan sonra yavruları ile birlikte gruba tekrar katılır. Bu yavrular olgunlaşana kadar aynı grupta kalırlar. Erkek yavrular 1-2 yaşına kadar anneleri ile birlikte kalarak daha sonra sürüden ayrılır. Genelde çiftleşme sezonunda erkek bireyler bu sürülere katılırlar. Kızışma döneminde erkek bireyler dişi bireyler tarafından cezbedilmektedirler. Yaban domuzları yılın herhangi bir döneminde çiftleşebilir. Çiftleşme iklimi, besine, vb. şartlara bağlıdır. Dişiler 10 aylık, erkekler ise 5-7 aylık olduklarında üreme yeteneğini kazanırlar. Dişiler yılda iki sefer yavrular. Gebelik süresi 108-120 gün kadardır. Her bir doğumda ortalama 5-6 yavru dünyaya getirirler. Yeni doğan yavrular 400-800 g olup, 8-12 haftalık olunca sütten kesilirler. Gelişmeleri 5-6 yaşına kadar devam eder. Erkekler, yavru bireylere bakmazlar ve tek başlarına hareket ederler. Doğal şartlarda domuzlar en fazla 9-10 yıl yaşarlar. Ancak avlanma gibi dış etkenlerden dolayı ortalama ömürleri 1-2 yıl olarak gerçekleşir.

Yaban domuzlarının yaşam alanları çeşitlilik göstermektedir. Bataklıklardan dağlara kadar çeşitli habitatlarda bulunurlar. Aşırı sıcak ya da soğuk bölgelerde görülmezler. Genellikle yoğun çalimsı bitkilerle kaplı araziler, sık konifer ormanlar ve bataklık araziler gibi alanları tercih ederler. Ter bezleri yoktur bu nedenle sıcak havalarda vücutlarını serin tutmak için bataklık alanlarda ya da su kaynaklarına yakın bölgeleri tercih ederler. Bu alanlara yakın kültür alanlarında da görülürler. Domuzlar birbirleri ile olan iletişimi homurtuları ile sağlarlar, uzun ve yassı burunları koku almada hassastır. Ayrıca yere sürtünerek bıraktıkları kokular vasıtasıyla birbirlerini algılayabilirler. Başın yanında bulunan gözler iyi görmelerini sağlar. Koku alma ve işitme duyuları da iyi gelişmiştir. Toprağın yumuşak olduğu alanlarda bırakmış oldukları ayak izlerinden kolaylıkla fark edilebilir (**Şekil 1**).

2. ZARAR ŞEKLİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Kültür alanlarında yeni gelişen bitkilerin köklerini topraktan sökerek zarar verirler. Bitkilerin tüm organlarını yiyerek, kemirerek ve ezerek zararlı olurlar. Bu alanlarındaki zararı sebebiyle ürünlerde ekonomik kayba neden olurlar. Toprakta yaptıkları tahribat nedeniyle toprak yapısının bozulmasına ve erozyona neden olur. İnsanlar ve hayvanlar için tehlikeli olan birçok parazitin taşıyıcısıdır. Yaban domuzları diğer yaban hayatı için tehlikelidir. Bitkisel ve hayvansal üretimde sulama amaçlı kurulan göletlerde meydana getirdikleri hasarlar ise bir başka sorundur.

Şekil 1. Yaban domuzunun toprakta bırakmış olduğu ayak izi

3. KONUKÇULARI

Yaban domuzları omnivor canlılardır. Besin kaynağının bulunduğu yere ve zamana bağlı olarak beslenme davranışları farklılık göstermekle birlikte genellikle geceleri beslenirler. Ancak soğuk ve nemli dönemlerde öğle saatlerinde, sıcak ve kurak dönemlerde sabahın erken saatlerinde beslenirler. Bitkisel materyallerin yanı sıra, kuş yumurtası, leş, fare, böcek ve solucanlarla da beslenirler. Ayrıca buzağı, kuzu, oğlak gibi çiftlik hayvanları için tehlikelidirler ve bu canlıları avlama yetenekleri vardır.

4. DOĞAL DÜŞMANLARI VE ETKİNLİKLERİ

Vaşak, kurt, çakal ve ayı doğal düşmanlarıdır. İnsanlar doğada yaban domuzlarını avlayarak popülasyonun azaltılmasındaki en büyük etkidir.

5. MÜCADELESİ

5.1. Kültürel Mücadele

Yaban domuzunu bulunduğu alandan korkutup kaçırmak için herhangi bir etkin metot yoktur. Korkuluk kullanmak genelde etkisiz olmaktadır.

Yaban domuzlarının kültür alanlarına girişini engellemek için çit kullanımı küçük araziler, hariç uygun değildir. Elektrikli çit uygulaması bazı alanlar için uygun olmasına karşın geniş arazide uygulanması mümkün değildir. Mücadelede canlı yakalayan kutu ve ağıl tipi tuzaklar kullanılabilir (**Şekil 2**). Bu tuzakların içerisine bırakılan yeme gelen domuzlar, tuzağın girişinde bulunan kapılardan (tek yönlü kapı ya da giyotin tipi kapı) geçtiğinde, bir tetik mekanizması vasıtasıyla kapı kapanmakta ve geri çıkamamaktadır.

Popülasyonu dengelemek için avlanmak en iyi yöntemdir. Uluslararası herhangi bir doğa koruma listesinde yer almamaktadırlar.

Şekil 2. Kutu ve ağıl tipi tuzak.

5.2. Kimyasal Mücadele

Herhangi bir öldürücü zehirli madde uygulaması önerilmez.